Prof. Dr.
HASAN PULAŞLI'YA

ARMAĞAN

EDİTÖRLER KURULU

Prof. Dr. Ömer KORKUT

Dr. Öğr. Üyesi M. Fatih CENGİL

Dr. Öğr. Üyesi Seda BAŞ

Arş. Gör. İdil Nur GÜRBÜZ GÖKBERK

Arş. Gör. M. Zahid DOĞANAY

ADALET YAYINEVİ

Ankara - 2023

İFLÂSIN ACENTELİK SÖZLEŞMESİNİN MEVCUDİYETİNE ETKİSİ*

The Effect of Bankruptcy on the Existence of the Commercial Agency Agremeent

■ **Arş. Gör. M. Zahid DOĞANAY****

ÖZ

İflâs, taraflar arasındaki sözleşme ilişkisini ancak kanunda özel bir düzenleme bulunuyorsa sona erdiren bir sebep olabilir. Taraflardan birinin iflâsının sözleşme ilişkisini sona erdireceğini düzenleyen hükümlerin kimi emredici, kimi ise tamamlayıcı niteliktedir. Bazı hükümlerde ise kanun koyucu işin niteliğine işaret ederek hâkime takdir yetkisi tanımıştır. Acentelik sözleşmesi bakımından taraflardan birinin iflâsı, aksi kararlaştırılmadıkça ve işin niteliği gerektiriyorsa sözleşmenin sona ermesi sonucunu doğurmaktadır. Alman ve İsviçre hukuklarında ise yalnızca müvekkilin iflâsı hâlinde sözleşmenin kendiliğinden sona ereceği emredici şekilde düzenlenmiştir. Buna karşın karşılaştırmalı hukukta acentenin iflâsı sözleşmeyi kendiliğinden sona erdirmemekte, karşı tarafa sözleşmeyi derhâl fesih yetkisi vermektedir. Bu çalışmanın amacı, Türk hukukundaki düzenlemeler ışığında iflâsın acentelik sözleşmesini hangi hâllerde sona erdireceğinin, hangi hâllerde ise bu sözleşmenin devam edeceğinin çeşitli ihtimaller göz önünde tutularak tespit edilmesidir.

Anahtar Kelimeler: Acentelik Sözleşmesi, İflâs, İşin Niteliği, İflâs İdaresi, Seçim Hakkı.

ABSTRACT

Bankruptcy can be a reason to terminate the contractual relationship between the parties only if there is a special regulation in the law. Some of the provisions regulating that the bankruptcy of one of the parties will terminate the contractual relationship are mandatory and some are complementary. In some provisions, the legislator has given discretion to the judge by pointing out the nature of the transaction. In terms of the commercial agency agreement, the bankruptcy of one of the parties results in the termination of the contract unless otherwise agreed and if the nature of the transaction

---

* Hakem incelemesinden geçmiştir.

** Çukurova Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı, zdoganay @cu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9169-683X.

KAYNAKÇA

Akıncı, Şahin: Vekâlet Sözleşmesinin Sona Ermesi, Sayram Basım Yayım, Konya 2004.

Aksu Özkan, Raziye: "Acentelik Sözleşmesinin Sona Ermesinde Haklı Sebebin İncelenmesi", Ankara Barosu Dergisi, C. 80, S. 1, 2022, s. 1-46.

Albayrak, Hakan: İflâs Dışı Adi Konkordatoda Konkordato Mühletinin Sözleşmeler Bakımından Sonuçları, Yetkin Yayınları, Ankara 2020 (Anılış: *Konkordato*).

Albayrak, Hakan: İflasın Kaldırılması, Yetkin Yayınları, Ankara 2007 (Anılış: *İflasın Kaldırılması*).

Ansay, Sabri Şakir: Hukuk İcra ve İflâs Usulleri, İstiklal Matbaası, 5. Bası, Ankara 1960.

Arkan, Sabih: Ticarî İşletme Hukuku, BTHAE, 24. Baskı, Ankara 2018.

Arslan, Ramazan / **Yılmaz**, Ejder / **Taşpınar Ayvaz**, Sema / **Hanağası**, Emel: İcra ve İflâs Hukuku, Yetkin Yayınları, 8. Baskı, Ankara 2022.

Arslanlı, Halil: Kara Ticaret Hukuku Dersleri, Fakülteler Matbaası, 3. Bası, İstanbul 1960.

Aşık, İbrahim / **Oruç**, Yakup / **Tok**, Ozan / **Saçar**, Ömer Faruk: İcra ve İflâs Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2022.

Ayan, Özge: Acentenin Denkleştirme Talep Hakkı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2008.

Ayhan, Rıza / **Çağlar**, Hayrettin / **Özdamar**, Mehmet: Ticari İşletme Hukuku, 12. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara 2019.

Başözen, Ahmet: "İflâsın Ekonomik Analizi", Legal Medenî Usûl ve İcra İflâs Hukuku Dergisi, 2006/2, s. 929-942.

Baştuğ, İrfan / **Erdem**, H. Ercüment: Ticarî İşletme Hukuku, DEÜHF Döner Sermaye İşletmesi Yayınları, Ankara 1993.

Berkin, Necmeddin M.: Tatbikatçılara İflâs Hukuku Rehberi, Filiz Kitabevi, İstanbul 1980.

Bilgili, Fatih / **Demirkapı**, Ertan / **Özboyacı**, Alper: Ticari İşletme Hukuku, Dora Basım, Bursa, 2022.

Bozer, Ali / **Göle**, Celal: Ticari İşletme Hukuku, BTHAE, 4. Bası, Ankara 2017.

Busche, Jan: in Kommentar zum Handelsgesetzbuch, Hartmut Oetker (Hrsg.), 6. Auflage, München 2019.

Bühler, Roland: Orell Füssli Kommentar, Schweizerisches Obligationenrecht, OR Art. 394-406, 4. Aufl., Zürich 2023.

Bühler, Theodor: Zürcher Kommentar, Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch, Der Agenturvertrag, Art. 418a-418v OR, Zürich 2000.

Can, Ozan: 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Acentelikte Rekabet Yasağı Anlaşması, Turhan Kitabevi, Ankara 2011.

Deren Yıldırım, Nevhis: "İflasın Hukuki Mahiyeti", İHFM, C. LIV, S. 1-4, 1991-1994, s. 331-346.

Domaniç, Hayri / **Ulusoy**, Erol: Ticaret Hukukunun Genel Esasları, Arıkan Basım Yayım Dağıtım, 5. Bası, İstanbul 2007.

Eren, Fikret: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Yetkin Yayınevi, 22. Baskı, Ankara 2017.

Fellmann, Walter: Berner Kommentar, Schweizerisches Zivilgesetzbuch, Das Obligationenrecht, Die einzelnen **Vertragsverhältnisse**, Der einfache Auftrag, Art. 394-406 OR, Stämpfli Verlag, Bern 1992.

Gautschi, Georg: Berner Kommentar, Schweizerisches Zivilgesetzbuch, Band IV, Das Obligationenrecht, 2. Abteilung, die Einzelnen Vertragsverhältnisse, 5. Teilband, Kreditbrief und Kreditauftrag, Mäklervertrag, Agenturvertrag, Geschäftsführung ohne Auftrag, Art. 407- 424 OR, Bern 1964.

Göksoy, Yaşar Can: "6102 Sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Acentenin Sözleşme Sonrası Rekabet Yasağı Anlaşması", DEÜHFD, C. 12, Özel Sayı, Prof. Dr. Burhan Ceyhan'a Armağan, 2010, s. 895-943.

Görgün, L. Şanal / **Börü**, Levent / **Kodakoğlu**, Mehmet: İcra ve İflâs Hukuku, Yetkin Yayınları, 3. Baskı, Ankara 2022.

Gözler, Kemal: Hukuka Giriş, Ekin Basım Yayın Dağıtım, 15. Baskı, Bursa 2018.

Gürdoğan, Burhan: İflâs Hukuku Dersleri, Ajans-Türk Matbaası, Ankara 1966.

Helvacı, Mehmet / **Aksu**, Raziye: "Acentelik Sözleşmesinin Haklı Sebeple Sona Ermesinde Fesih Usulünün İncelenmesi", Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XII, S. 2, 2022, s. 981-1006.

Hirş, E.: Ticaret Hukuku Dersleri, İsmail Akgün Matbaası, 3. Bası, İstanbul 1948.

Hofstetter, Josef: Der Auftrag und die Geschäftsführung ohne Auftrag, Schweizerishes Privatrecht VII/6, Obligationenrecht - Besondere Vertragverhältnisse, Wolfgang Wiegand (Hrsg.), Helbing & Lichtenhahn Verlag, Basel 2000.

Hopt, Klaus J.: Baumbach/Hopt Handelsgesetzbuch, 40. Aufl., München 2021.

İmregün, Oğuz: Kara Ticareti Hukuku Dersleri, Filiz Kitabevi, 13. Bası, İstanbul 2005 (Anılış: *Kara Ticareti*).

İmregün, Oğuz: Ticaret Hukukunun Genel İlkeleri, Filiz Kitabevi, 4. Bası, İstanbul 2004 (Anılış: *Genel İlkeler*).

Karahan, Sami: Ticari İşletme Hukuku, Mimoza Yayınları, 27. Baskı, Konya 2015.

Karayalçın, Yaşar: Ticaret Hukuku I. Giriş-Ticari İşletme, Güzel İstanbul Matbaası, 3. Baskı, Ankara 1968.

Kaya, Arslan: Türk Ticaret Kanunu Şerhi - Acentelik, Beta Basım, 2. Baskı, İstanbul 2016.

Kaya, Mustafa İsmail: Acentelik Hukuku, Adalet Yayınevi, Ankara 2014.

Kaya Cankat, Didem: Acentelik Sözleşmesinin Sona Ermesi, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2019.

Kayıhan, Şaban: Türk Hukukunda Acentelik Sözleşmesi, Umuttepe Yayınları, 5. Baskı, Kocaeli 2018.

Kayıhan, Şaban / **Ünlütepe**, Mustafa: "Vekâlet Sözleşmesinin Kendine Özgü Sona Erme Sebepleri", FSM İlmi Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi, S. 3, 2014, s. 171-212.

Kınacıoğlu, Naci: Acente ve Acentelik Sözleşmesi, Yeni Desen Matbaası, Ankara 1963.

Koç, Mehmet: Acentenin Denkleştirme İstemi, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2020.

Kren Kostkiewicz, Jolanta: Orell Füssli Kommentar - SchKG Kommentar Schuldbetreibungs- und Konkursgesetz mit weiteren Erlassen, 20. Aufl., Zürich 2020.

Kuru, Baki: İcra ve İflas Hukuku, C. 3, Alfa Basım Yayım Dağıtım, 3. Tıpkı Basım, İstanbul 2000 (Anılış: *C. 3*).

Kuru, Baki: İcra ve İflâs Hukuku Ders Kitabı, Yetkin Yayınları, 3. Baskı, Ankara 2019 (Anılış: *Ders Kitabı*).

Kuru, Baki: İcra ve İflas Hukuku El Kitabı, Adalet Yayınevi, 2. Baskı, Ankara 2013 (Anılış: *El Kitabı*).

Lehmann, Jochen: in BeckOK HGB, Martin Häublein / Roland Hoffmann-Theinert (Hrsg.), 31. Ed., München 2021.

Löwisch, Gotfried: in Ebenroth/Boujong/Joost/Strohn, Handelsgesetzbuch, 4. Aufl., München 2020.

Mathys, Beat: Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, Vertragsverhältnisse Teil 2: Arbeitsvertrag, Werkvertrag, Auftrag, GoA, Bürgschaft Art. 319-529 OR, 2016.

Mimaroğlu, Sait Kemal: Ticaret Hukuku Birinci Cilt, İşletme Hukuku, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 3. Baskı, Ankara 1978.

Muşul, Timuçin: İflâs ve Konkordato Hukuku, Adalet Yayınevi, Ankara 2018.

Oruç, Yakup: İflâs İdaresi, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2019.

Özdemir, Necdet / **Kınacıoğlu**, Naci: Türk Ticaret Hukuku Başlangıç Hükümleri, Emel Matbaacılık, 5. Baskı, Ankara 1984.

Özmumcu, Seda: İflasın Açılmasının Borçlar Hukuku Sözleşmeleri Üzerine Etkisi, Yayımlanmamış YL Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1994.

Öztek, Selçuk / **Budak**, Ali Cem / **Tunç Yücel**, Müjgan / **Kale**, Serdar / **Yeşilova**, Bilgehan: Yeni Konkordato Hukuku, Adalet Yayınevi, 2. Baskı, Ankara 2019.

Pekcanıtez, Hakan / **Atalay**, Oğuz / **Sungurtekin Özkan**, Meral / **Özekes**, Muhammet: İcra ve İflâs Hukuku, On İki Levha Yayıncılık, 7. Bası, İstanbul 2020.

Pekcanıtez, Hakan / **Erdönmez**, Güray: 7101 Sayılı Kanun Çerçevesinde Konkordato, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2018.

Poroy, Reha / **Yasaman**, Hamdi: Ticari İşletme Hukuku, Vedat Kitapçılık, 16. Bası, İstanbul 2017.

Roth, Wulf-Henning: Koller/Kindler/Roth/Drüen, Kommentar zum HGB, 9. Aufl., 2019.

Schober, Roger / **Avdyli-Luginbühl**, Monika: Schulthess Kommentar - Kommentar zum Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs SchKG, Hrsg. Jolanta Kren Kostkiewicz & Dominik Vock, 4. Aufl., Zürich 2017.

Seçer, Öz: Vekalet Sözleşmesinin Sona Ermesi, İstanbul Şerhi Türk Borçlar Kanunu, C. 6, 7, 8 (Madde 393-649), Ed. Turgut Öz, Faruk Acar, Emre Gökyayla, H. Murat Develioğlu, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2019, m. 512-514, 3783-3837.

Seliçi, Özer: Borçlar Kanununa Göre Sözleşmeden Doğan Sürekli Borç İlişkilerinin Sona 0Ermesi, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1977.

Serozan, Rona: Sözleşmeden Dönme, Vedat Kitapçılık, 2. Bası, İstanbul 2007.

Sezişli, Vildan: "6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Acentelik Sözleşmesinin Sona Ermesi", LHD, S. 134, 2014, s. 53-69.

Spoerri, Thomas: Orell Füssli Kommentar, Schweizerisches Obligationenrecht, 3. Aufl., Zürich 2016.

Ströbl, Albin: in Münchener Kommentar zum HGB, 5. Aufl., München 2021.

Şener, Oruç Hami: Ticari İşletme Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2016.

Tandoğan, Halûk: Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, C. II, 4. Tıpkıbasım, Evrim Basım Yayım Dağıtım, İstanbul 1989.

Tekil, Fahiman: Ticari İşletme Hukuku, 3. Bası, İstanbul 1997.

Tercan, Erdal: İflâsın Sözleşmelere Etkisi, Adil Yayınevi, Ankara 1996.

Ülgen, Hüseyin / **Helvacı**, Mehmet / **Kaya**, Arslan / **Nomer Ertan**, N. Füsun: Ticari İşletme Hukuku, Vedat Kitapçılık, 6. Bası, İstanbul 2019.

Üstündağ, Saim: İflâs Hukuku, 8. Bası, İstanbul 2009.

Yavuz, Cevdet / **Acar**, Faruk / **Özen**, Burak: Borçlar Hukuku Dersleri Özel Hükümler, Beta Basım, 17. Baskı, İstanbul 2021.

Yazıcıoğlu, Emine: Sigorta Aracıları Hukuku I, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2010.

Yıldırım, Mehmet Kâmil / **Deren-Yıldırım**, Nevhis: İcra ve İflas Hukuku, Beta Yayıncılık, 7. Baskı, İstanbul 2016.

Yıldırım, M. Kâmil / **Oruç**, Yakup: "İcra ve İflâs Kanunu ile Alman Aciz Kanunu Bakımından İflâs Kurallarının Amacının Değerlendirilmesi", DÜHFD, C. 24, S. 41, 2019, s. 361-403.

Yılmaz, Ejder: İflâs İdaresi, Sevinç Matbaası, Ankara 1976.

Yılmaz, Hümeyra: Acentenin Denkleştirme İstemi, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2020.

Zevkliler, Aydın / **Gökyayla**, K. Emre: Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Turhan Kitabevi, 19. Bası, Ankara 2019.